

Utenforskap

Et nasjonalt problem som må løses lokalt

[Se introduksjonsfilmen om utenforskap](#)

Utenforskap

Et nasjonalt problem som må løses lokalt

Utenforskap i det norske samfunnet

Hva betyr det i stort?

290 000

barn i Norge har foreldre som har psykiske lidelser eller alkoholmisbruk som gjør at de sliter i hverdagen

1 av 3

elever som begynner på videregående skole i Norge, har ikke fullført utdanningen etter fem år— dette tallet har vært stabilt over tid

84 000

barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt

700 000

personer i arbeidsfør alder mottar helse relaterte ytelser

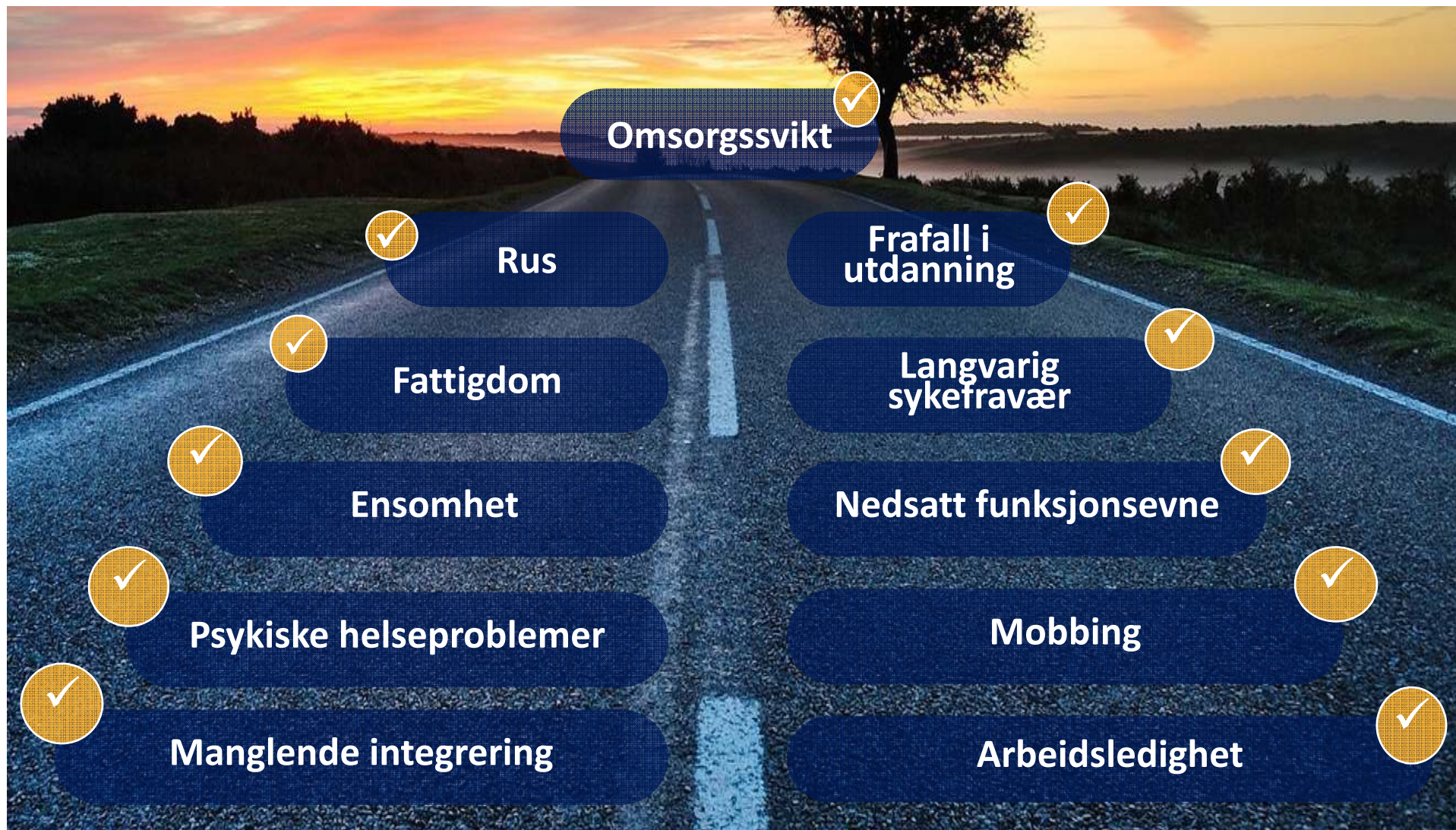
71 000

personer i alderen 15-29 er hverken i arbeid, utdanning eller opplæring

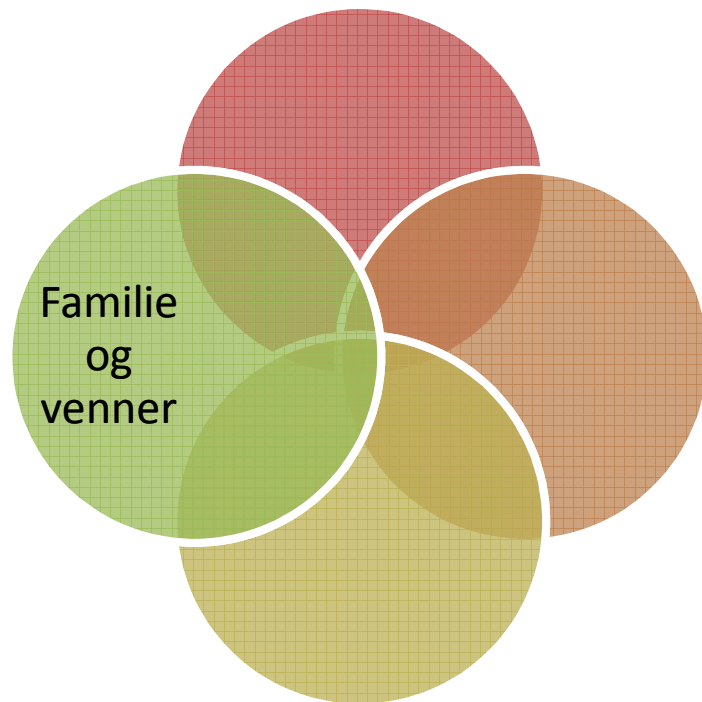
50 000+

flyktninger som kommunene må bosette og integrere i 2015-2017

Veier til utenforskap

Utenforskap – livsområdet «familie og venner»

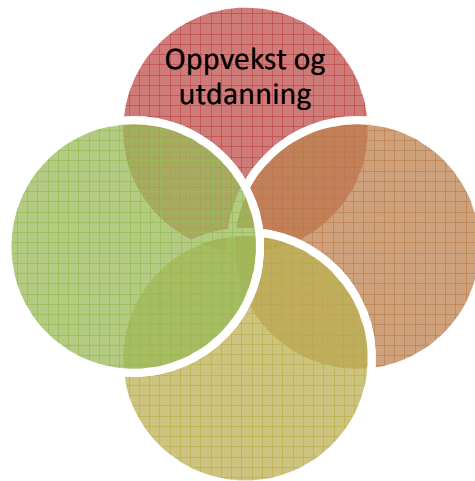

- Barnefattigdom
- Omsorgssvikt

Utenforskap – livsområdet «familie og venner»

- Barnefattigdom
  - 84 000 barn i Norge bor i lavinntektsfamilier
  - Barn m/ innvandrerbakgrunn utgjør 50 % av barn i slike familier
- Omsorgssvikt
  - Omsorgssvikt rammer 5 - 8 % av alle barn i Norge
  - Spedbarn og småbarn i barnevernet økt med 22 % fra 1995 til 2008
  - 290 000 barn i Norge har foreldre m/psykiske lidelser eller alkoholmisbruk
  - 135 000 har minst én forelder m/ en alvorlig psykisk lidelse eller alvorlig alkoholmisbruk

Utenforskap – livsområdet «oppvekst og utdanning»

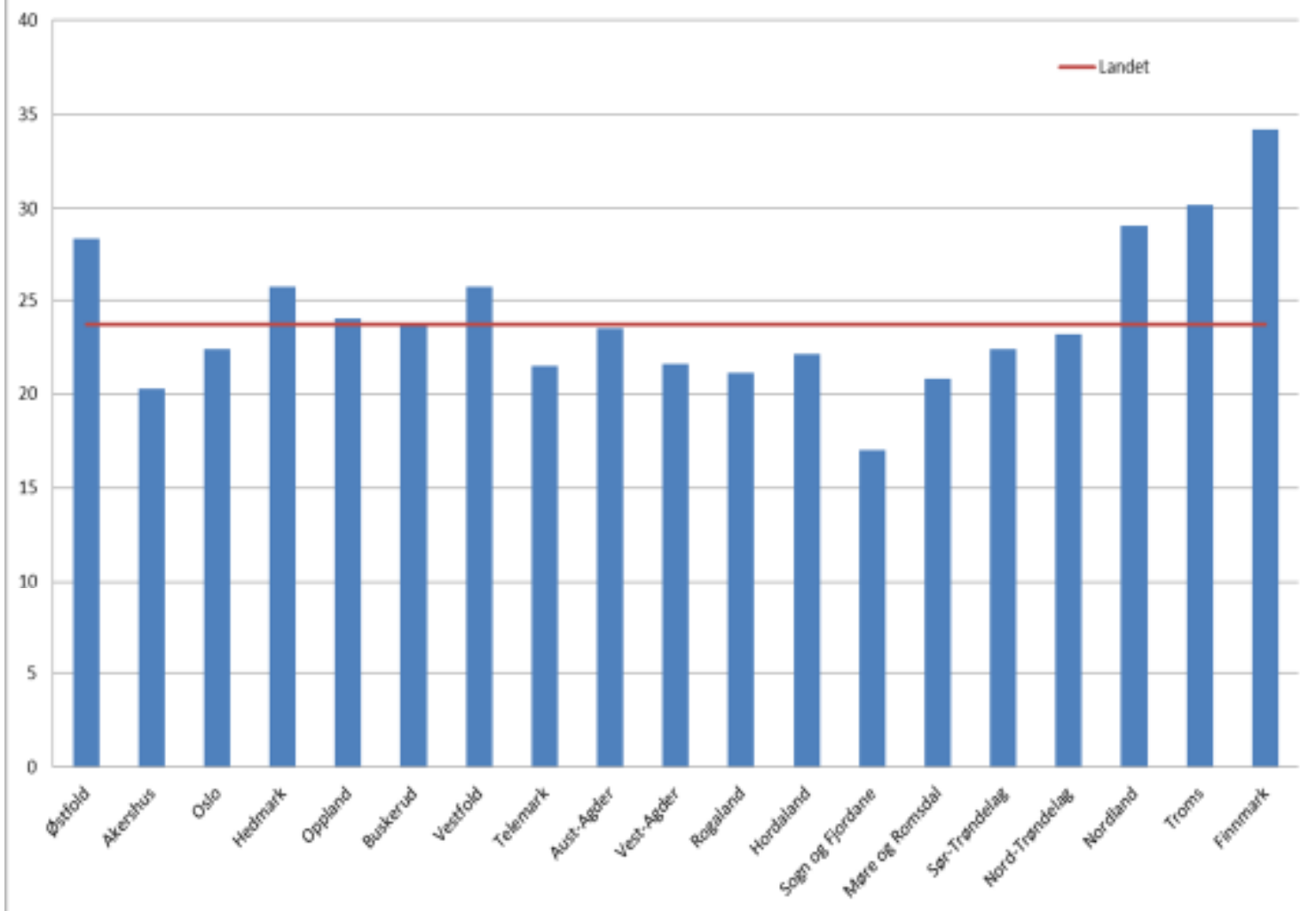
- Frafall i videregående opplæring
- Omfanget av spesialundervisning
- Integrering av barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Utenforskap – livsområdet «oppvekst og utdanning»

- Frafall i videregående opplæring
  - 70% av elevene fullfører vgo – i løpet av 5 år
  - Store variasjoner : Akershus 77 %, Finnmark 54%
  - Nettogevinst v/ fullført vgo: 900 000 kr/elev
- Spesialundervisning
  - 8% av elevene i grunnskolen hadde spesialundervisning i 2013–14
  - 2-3%-poeng høyere enn for 10-15 år siden
  - Variasjoner: Hedmark 7%, Nordland 10%
- Integrering av barn og unge med nedsatt funksjonsevne
  - Yrkesdeltakelsen for alle med nedsatt funksjonsevne er 38%
  - 80% av grunnskolene er ikke godt fysisk tilgjengelige

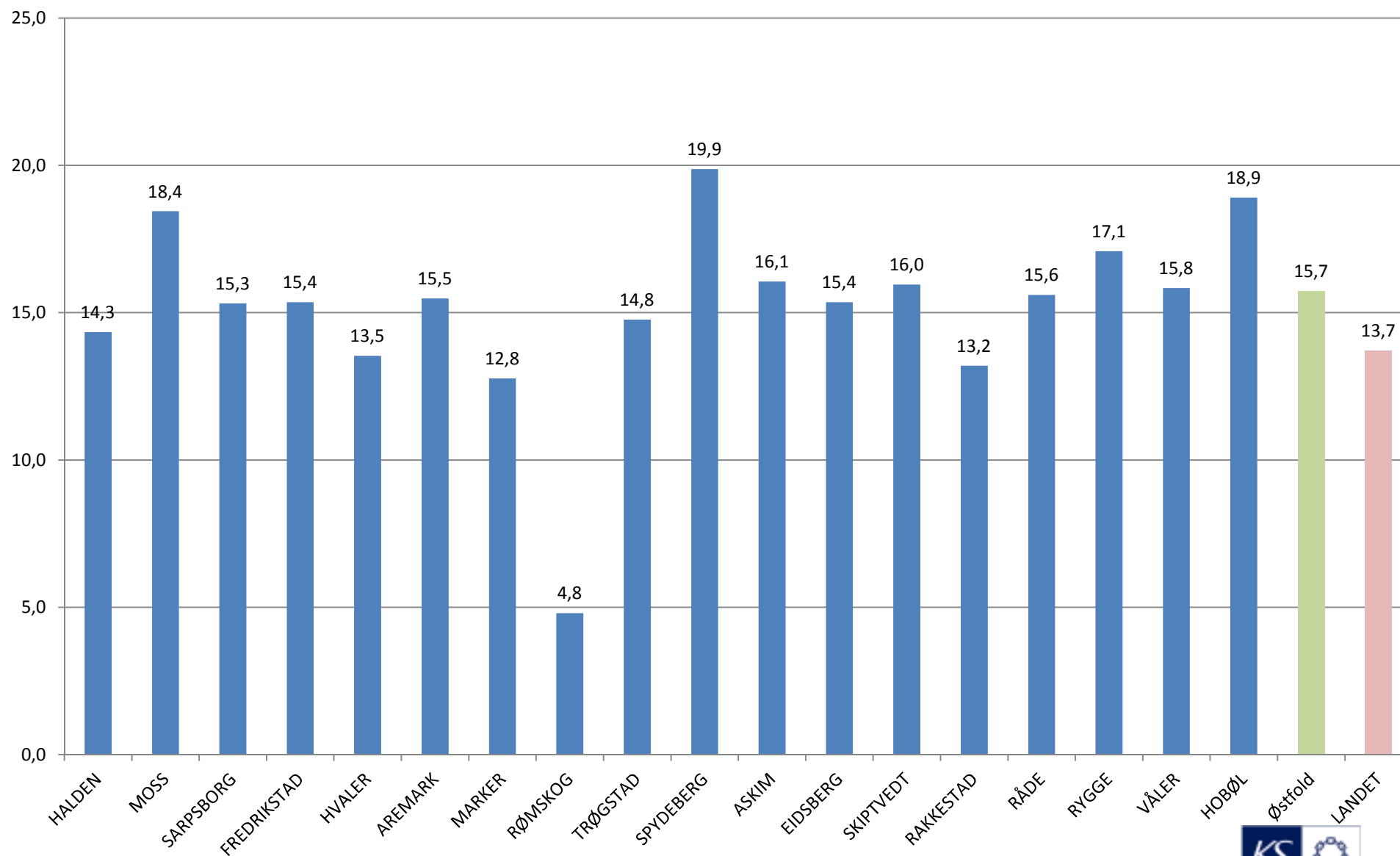

Frafall videregående skole i pst, 2013

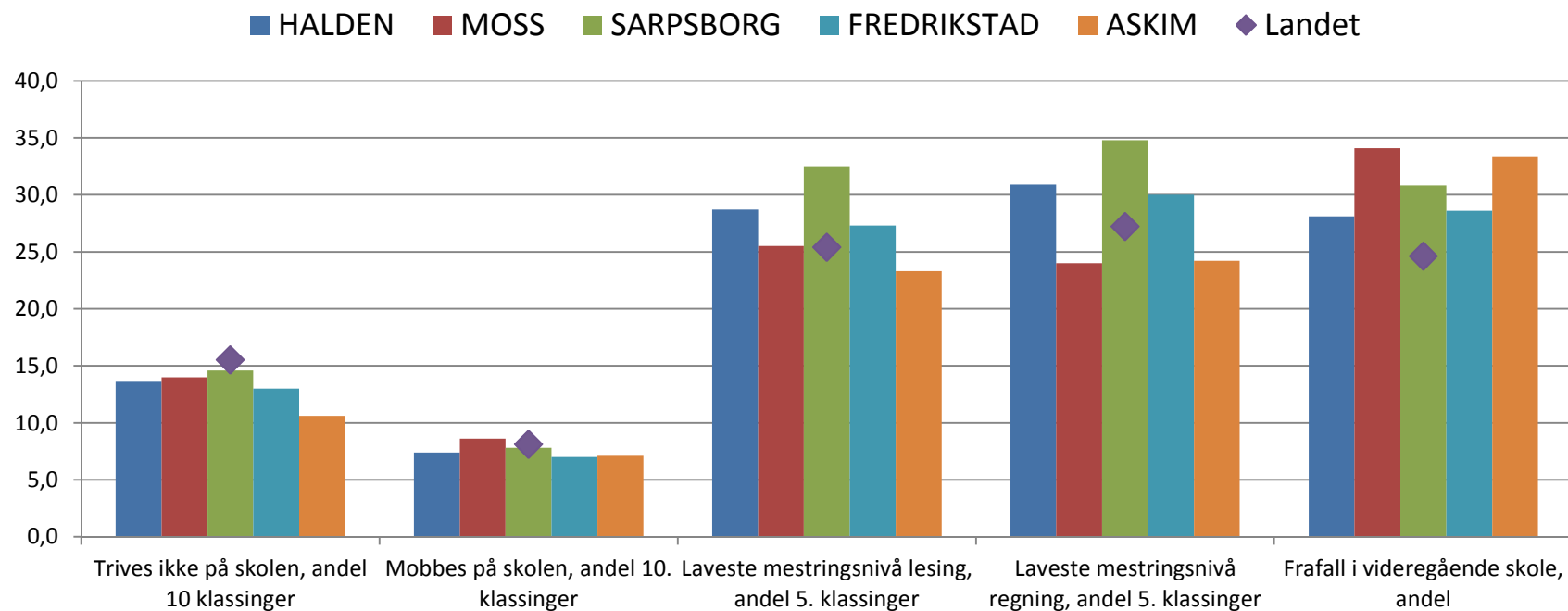
Kilde: Folkehelseinstituttet

Psykiske sympt./lid. primærh.tj. 15 - 29 år per 100 innb

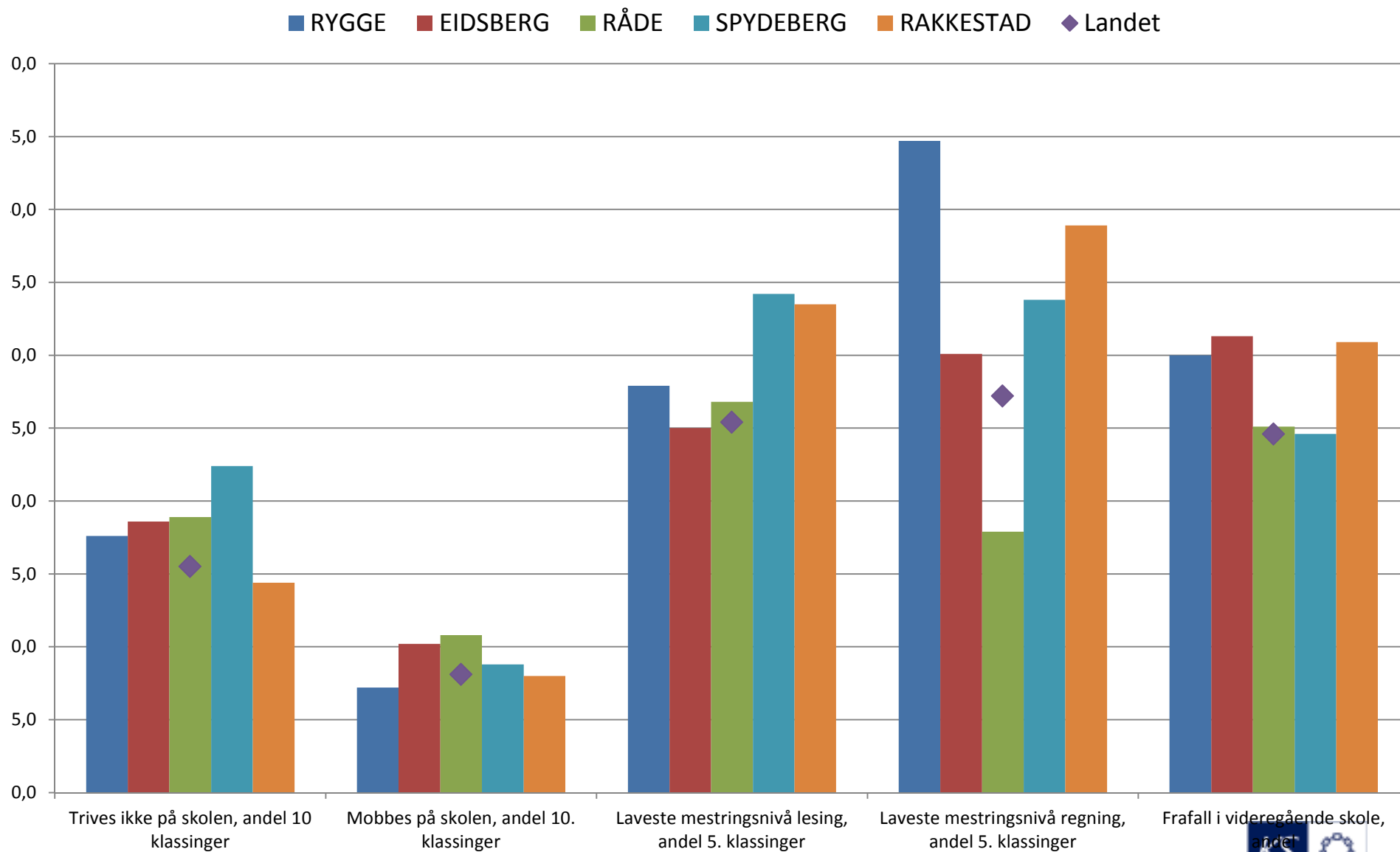
Kilde: Folkehelseinstituttet

Folkehelseprofil - skole

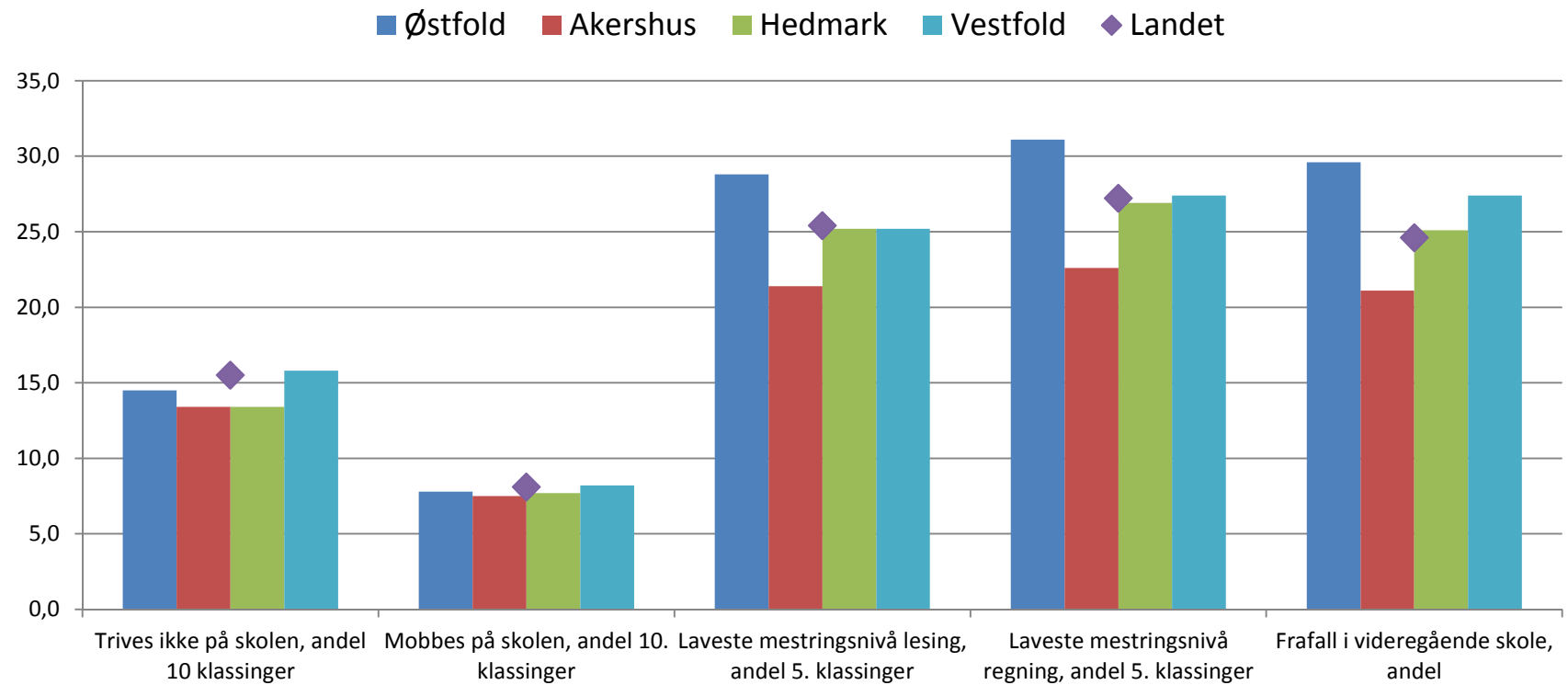

Kilde: Folkehelseinstituttet

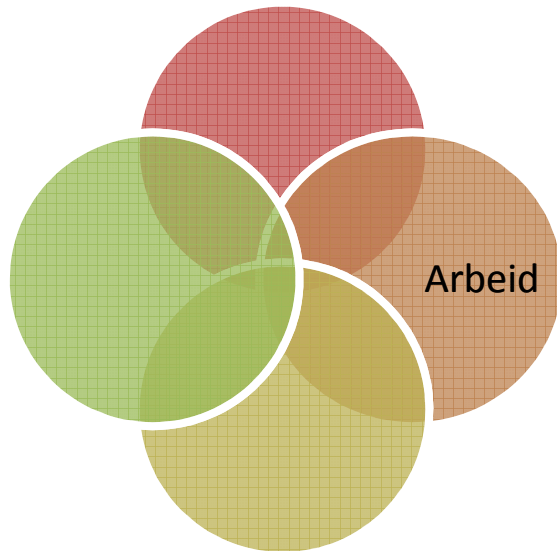
Folkehelseprofil - skole

Folkehelseprofil skole - Østfold

Utenforskap – livsområdet «arbeidsliv»

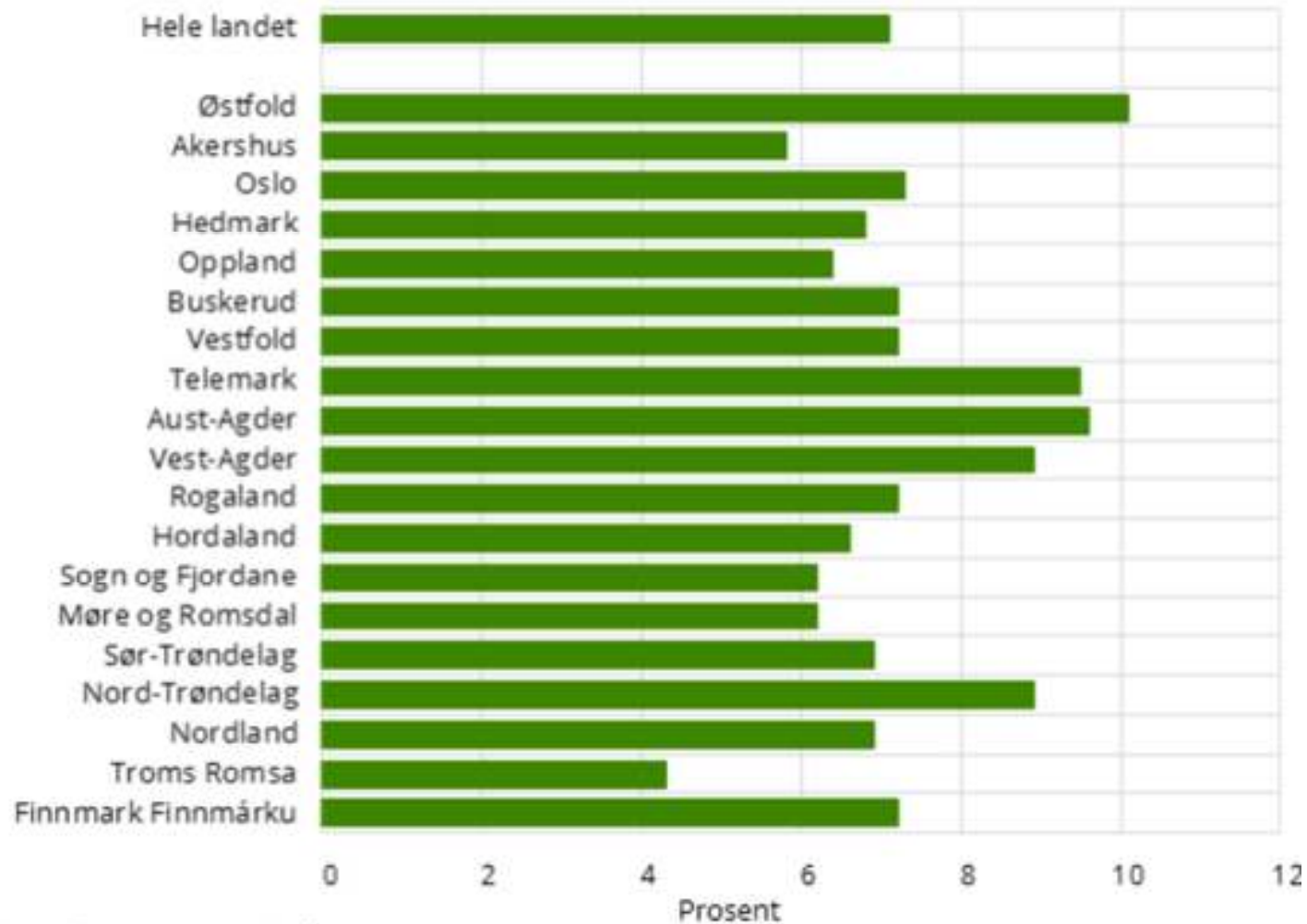

- Unge
- Innvandrere
- Personer med nedsatt funksjonsevne

Utenforskap – livsområdet «arbeidsliv»

- 700 000 i arbeidsfør alder mottar uføretrygd, sykepenger eller arbeidsavklaringspenger
- Unge: Større sannsynlighet for arbeidsledighet – men kortere tid
- Unge uten fullført videregående opplæring: Mye større sannsynlighet for arbeidsledighet
- Innvandrere: Høyere ledighet enn andre, særlig blant afrikanere
- 85 000 funksjonshemmede – ufrivillig utenfor arbeidslivet
- Nedsatt funksjonsevne: 43 % i arbeid – mot 75 % av alle

Figur 1. Innvandrere som er registrert arbeidsledige etter bostedsfylke. I prosent av arbeidsstyrken. Utgangen av mai 2015

Utenforskap – livsområdet «sosiale felleskap»

- Manglende integrering
- Mangel på sosiale nettverk
- Sosial ulikhet i deltakelse

Utenforskap – livsområdet «sosiale fellesskap»

- Manglende integrering i organisert frivillighet
  - Innvandrere: Sterkt underrepresentert i frivillige organisasjoner
  - Unge innvandrere/etterkommere: Klart lavere deltakelse i idrett
  - Språk er viktigste barriere mot deltakelse – særlig blant kvinner
- Mangel på sosiale nettverk
  - Bred enighet om betydningen av uformelle sosiale nettverk
  - Må møtes flere steder over lengre tid
- Sosial ulikhet i deltakelse
  - Jo høyere inntekt og utdanning, desto flere aktive medlemskap

Hindringer/barrierer

Mangel på tidlig innsats?

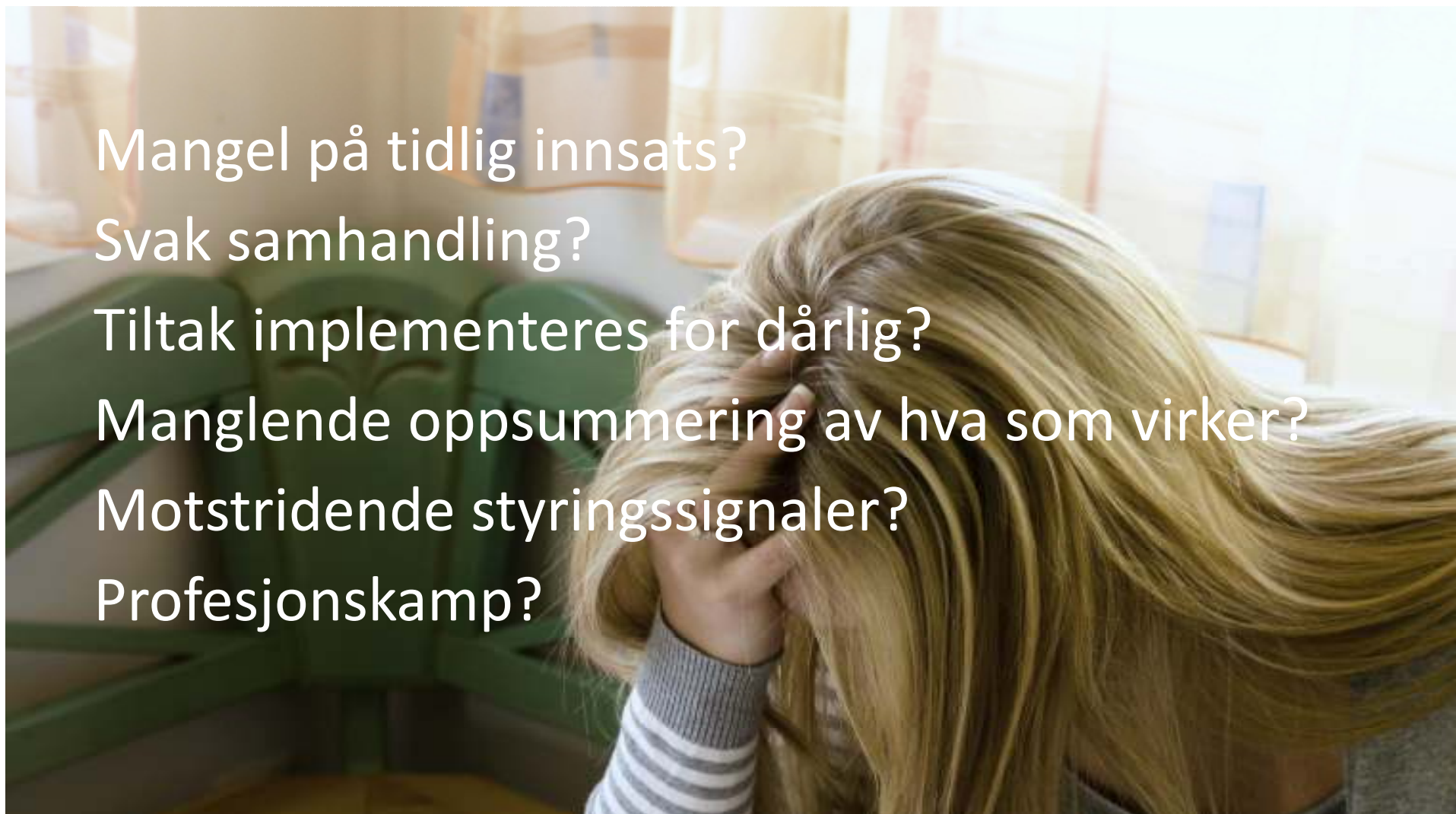
Svak samhandling?

Tiltak implementeres for dårlig?

Manglende oppsummering av hva som virker?

Motstridende styringssignaler?

Profesjonskamp?

Utfordringer og hindringer

Hva er de viktigste utfordringene?
–Prioritéér!

Hva er de viktigste hindrene?

Fra utenforskap til inkludering

Hva kan dere gjøre?

- Selv
- Sammen med lokalsamfunnet

Fra utenforskap til inkludering

Hva kan og må staten
bidra med?

Arbeidsliv: Flyktninger, ungdom, funksjonsevne (innspill ifm faglig medlemsdialog)

Utfordringer/hindringer

- 1) Flyktninger
- 2) Kompetanse og mestring
- 3) Psykisk helse
- 4) For lite fleksibilitet i virkemiddelapparatet – samarbeid med NAV

Løsninger

- 1) Kompetanse og språkopplæring, bearbeiding av traumer
- 2) Styrke overganger mellom utdanningsnivåer og mellom skole og arbeid. Kompetansetiltak i NAV (Staten)
- 3) Samhandling i helsetjenester (psykisk/ somatisk). Flere yrkesgrupper inn. Bolig
- 4) Skreddersøm, mindre byråkrati, samskaping, frivillighet, kompetanse om arbeidslivet i NAV/ jobbmatch

Barn og unge: Frafall vgo, psykisk helse, fattigdom (innspill ifm faglig medlemsdialog)

Utfordringer/hindringer

1) For smalt normalitetsbegrep

2) Behov for kompetanse

3) For stort «problemfokus»

4) Mangel på samhandling

Løsninger

1) Drøfte normalitetsbegrepet på alle nivå (politisk). Skolereformen Utdanningsløftet må justeres. Inkluderende læringsmiljø, heller enn spesialundervisning.

2) Kompetanse om handlingsrom, Flere yrkesgrupper inn, holdninger, samarbeid med frivillig sektor, involvering av og veiledning for foreldre

3) Løfte det positive og forskjellighet, fokus på forebygging og mestring, differensiering, alternative karriereveier

4) Samhandling gjennom struktur, samlokalisering, kompetanse. Formalisert samarbeid mellom sektorer, tverrfaglige team for tidlig innsats og ved overganger mellom nivåer– mentor(?)

Lokalsamfunn: Integrering av flyktninger og innvandrere (innspill ifm faglig medlemsdialog)

Utfordringer/hindringer

- 1) Frivillig sektor/frivillige involveres for lite
- 2) Kraften i innbyggerengasjementet tas ikke i bruk
- 3) Vi tar ikke i bruk de ressursene som «mottakerne» av tjenester selv har
- 4) Det kommer mange nye innbyggere til kommunene (flyktninger)
- 5) Ensomhet/psykisk uhelse

Løsninger

- 1) Ta i bruk de ressursene som ligger hos innbyggerne og frivillig sektor. Alle må få bidra i lokalsamfunnet, dvs enkeltpersoner, frivillig sektor, ideell sektor, sosiale entreprenører og næringslivet
- 2) Samhandling, samskaping og medskaping. Utløse innbyggerengasjementet.
- 3) Ta i bruk ressursene som ligger hos «mottakerne». Gi politisk og administrativ ledelse i kommuner og fylkeskommuner «verktøy» som gjør at de i større grad kan ta i bruk innbyggerengasjementet, brukernes egne ressurser og ressursene i lokalsamfunnet
- 4) Involvere innbyggerne i mottak av flyktninger
- 5) Det utvikles nå et program for folkehelsearbeid med vekt på psykisk helse hvor samarbeid med frivillige er med.

